

zopet naprej. Pokojni stric bili so sicer blaga duša, vendar pa tudi strog in odločen mož, ki niso dali mnogo ugovarjati. Ker sem pa zlasti o znamenitosti zagrebške stolne cerkve „pri svetem Kralju“ že doma kot otrok od nekega soseda, ki se je v mladih letih učil sodarstva v Zagrebu, toliko mikavnega slišal, hotel sem vsaj to, če tudi le po večjem, viditi. Vstal sem toraj naslednje jutro prav zgodaj natihoma. Bila je še noč, le tu in tam srečal sem že kakega človeka, in po prašanju prišel res do stolne cerkve. Na mojo žalost vendar ni bila še odprta, in tako moral sem se vrniti, hočeš, nočeš, zopet nazaj proti krčmi, kjer sva s stricem nočevala. In še komaj sem jo zopet dobil, ker sem si bil zašel v neko stransko ulico.

Ker tedaj o mojem takratnem bivanju v Zagrebu ne vem druzega povedati, naj mi velecenjeni gg. bralci dovolijo, da vpletem v svoj potopis, kolikor se vem še iz tadajne dôbe spominjati, kakove razmere so bile takrat po Hrvatskem, kamor sem pozneje dolgo časa vsako leto po dva- ali trikrat prihajal, ter deželo, narod in njegovo življenje vkljub moje mladosti po moči natančno opazoval. O deželah tako zvane „ogerske krone“, k katerim je v prvi vrsti spadala Ogerska, zraven pa tudi Hrvatska in Slavonija, govorila je stara, a sploh, — in tudi po naših deželah mnogim znana latinska prislovica:

„Extra Hungarica non est vita,
Et si est vita,
Non est ita,“

kar se n. pr. po naše reče: Razven Ogerskega (vmes tudi Hrvatske in Slavonije) ni življenja, (t. j. ni za živeti); in če je življenje, (če se živi), ne tako, kakor na Ogerskem. In res bilo je tako. Razprostirane imenovane dežele so stanovnikom po pičlem trudu rodile tako bogate pridelke raznovrstnega žita (zlasti pšenice, turšice in rži), da se ga čez domače potrebe ni le zamoglo mnogo izpeljati v zapadne avstrijske dežele in pokrajine, ampak zelo veliko tudi v inozemstvo. — Vina rodile so imenovane dežele od sile veliko in zelo dobrega); zlasti o hrvatskih vinih djal nam je l. 1869 v dunajskem gospodarskem kurzu gosp. docent dr. Reitlechner, da ko bi znali ondotni vinorejci ž njimi o času vrenja prav postopati, bi bila ona neprekosljiva. In po kaki ceni prodajalo se je prva leta mojih prihodov na Hrvatsko novo vino po krčmah? Stari bokal (požonac), zelo enak sedanjim tako zvanim „štefanom“ (po 2 litra) stal je „groš“, sedanjih 5 novih krajcarjev. — Po Slavoniji so poleg vina dale tudi slive (pri nas imenovane češplje) ljudstvu zelo bogati pridelek, ki so se deloma posušene razpošiljevale po bližnjih in daljnih deželah, deloma pa pukahale se v sveto-znano slivovko. — Živini: konjem, govedini, drobnici, prešičem, perutnini raznih vrst rodila je dežela krme na ozbilje, in če si prišel na jesen v Hrvatsko, zbiral si le, katero pečenko boš jedel po jako nizki ceni. (V Karlovcu n. pr. plačevali smo, ako smo se vdeležili v krčmi skupnega obeda [in sicer v elegantni krčmi], za juho, meso s prikuho, tretjo, navadno močnato

jed, pečenko s salato, desert (navadno sadje), in za kruh, kar se ga je komu zljubilo jesti, za vse to plačevali smo po 20 starih, sedanjih 35 krajcarjev.) — Razun tlake in desetine, (kar je bilo, kakor sem že v predzadnjem sestavku omenjal, mnogim skoraj res neznosno), so bili davki zelo neznatni. — Tobak so sejali in pridelovali, kakor pri nas delamo po vrtilih z zelenjavo. Vsakdo ga je smel pridelovati in v suhih listih tudi prodajati. Pri vseh teh bogatih zemeljskih plodih pa zlasti prosti narod ni poznal skoraj nobenih potreb. Poletno obleko, sploh do malega belo, dala sta mu doma pridelano laneno, še bolj pa konopeljno predivo; zimske kožuhe preskrbeli so jim janci in ovce. Poljedelsko orodje in tudi vozovi viditi so bili do malega le drevena. Stanovišča bila so po večjem lesena, in zlasti po kmetih si prav redko vidil kako zidano poslopje. (Deželam manjka namreč kamenja). Bolj revni pa so si gradili stanovišča silno priprosto. Kole zabili so na gosto v tla, opletli jih z vejevjem, ometali z ilovico, postavili na to iz slame krov, pa je bila „kuča“ gotova. Enako gradili so si tudi hleve. Kozolcev nisi vidil po Hrvatskem nikjer, in jih menda tudi še sedaj nimajo. Žito se po polji v kopicah posuši; seno pa spravijo na kupe ob v tla zabitih letah (kolih), in ga okrijejo s slamo. Celo hiše imovitih ljudi, in to še po mestih, so bile prav mnoge lesene; vendar z razliko, da so se med postavljeno tramovje vzdale stene iz opeke, ometale zunaj in znotraj z apneno malto, ogladile se, in s tem dobile popolno lice zidanih poslopij. — Takih tako zvanih „poradanih“ stavb (kakor jih po Gorenjskem, ali vsaj pri nas navadno imenujemo) se nekdanje tudi v Zagrebu ni manjkalo. (Dalje nasl.)

Poučni in zabavni drobiž.

P. A. Čihačev. Pred nekaterimi tedni je umrl slavn in neutrudljivi ruski geolog, botanik in mineralog P. A. Čihačev v 80. letu. Pokojnik je mnogo potoval po Srednji Aziji in Kitaji, pa tudi na Španjskem, Algieru in Tunisu. Svoja potovanja je popisal v svojih velicah delih, ki so izšla v francoščini. Bil je jeden najmarljivejših prirodznancev sedanjega časa in član francoske akademije.

Meglene pege na nebu. Dosedaj se je navadno mislilo, da so megle, ki se opazujejo v daljavi skupine zvezd, ki se pa več jasno ne vidijo. Ameriški astronom Jung je pa dokazal, da je to le po nebu razstresena snov. Svetijo se, ker v njih gore razni plini, mej njimi vodenece. Jung misli, da iz te razstresene snovi s časom še postanejo zvezde.

Spomin Galilejev. Dne 7. decembra in sledeče dni bode v Paduvi slavnost v spomin Galilejev. Kakor znano, je Galilej več let bil profesor v tem mestu. Program za akademsko slavnost je že določen. Povabljeni so vsa italijanska in bolj sloveča tuja vseučilišča, da pošljejo svoje zastopnike. Vseučilišče padovsko izda album v katerem bodo razne listine iz beneškega arhiva, ki se tičejo Galileja.

Prebivalstvo Bolgarije. V Bolgariji je nad 3 milijone prebivalcev. Mej temi je 75 % Bolgarov, 20 % Turkov, 2 % Grkov, ostali so Srbi, Rumuni in cigani. Sofija ima 37.113, Plovdiv 33.032, Ruščuk 27.194, Varna 25.256, Šumen 23.161 in Sliven 20.893 prebivalcev.